

Finanstilsynet
Postboks 1187 Sentrum
0107 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/1787 -

Dato
20.03.2024

Finansforetakslovens regler om kvalifiserte eierandeler

Det kreves tillatelse fra myndighetene for at enkeltpersoner eller enkeltselskap skal kunne erverve kvalifiserte eierandeler i finansforetak. Et av vilkårene som normalt stilles for at foretaket skal kunne ha virksomhetskonsesjon, er at enkelteiere i foretaket ikke får tillatelse til å eie mer enn en maksimal eierandel (20-25 pst.) i foretaket, jf. finansforetaksloven §§ 3-2 første ledd og 3-3 første ledd. Dette er vilkår som ikke kan omgås gjennom et senere erverv. Norske myndigheter har som fast og langvarig praksis ikke tillatt at enkelteiere kan eie mer enn 20-25 pst. av en bank eller et forsikringsforetak, med unntak for blant annet nisjepreget virksomhet. Eiergrensen skal blant annet redusere risikoen for at store eiere misbruker sin innflytelse og posisjon.

EFTAs overvåkningsorgan (ESA) har tre pågående traktatbruddsaker mot Norge som gjelder eierprøvningsreglene for banker og forsikringsforetak. ESA har stilt spørsmål ved deler av Norges gjennomføring av direktivregler som gjelder eierprøvningsreglene for banker og forsikringsforetak ved etterfølgende erverv. De to andre sakene gjelder erverv av kvalifiserte eierandeler på henholdsvis stadiet for virksomhetstillatelse (på oppstartstidspunktet) og ved etterfølgende erverv (oppkjøp/økning av eierandeler i eksisterende virksomhet).

Norge har i korrespondanse fastholdt at de norske reglene og praksis er i samsvar med EØS-retten. Etter departementets syn må det skilles mellom eierspredningsregler (hvor vurderingen knytter seg til systemiske forhold i finansforetaket/at finansforetaket skal ha en forsvarlig eierstruktur hvor ingen enkeltpersoner får kontroll over foretaket) og eierprøvningsregler/egnetetsvurderingen (som knytter seg til forhold ved den enkelte

eier). Direktivene gjelder bare det siste.

Finansdepartementet ba 12. desember 2018 professor Tarjei Bekkedal (UiO) om en utredning om regelverket for potensielle eieres egnethet. Departementet mottok utredningen «Egnethetsprøving av store eiere i finansforetak» 26. april 2019. Bekkedal foreslår i utredningen justeringer i den norske gjennomføringsbestemmelsen om egnethetsvurdering av potensielle erververe av kvalifiserte eierandeler. I utredningen fra Bekkedal vises det også til at det kan være grunn til å gjøre justeringer i finansforetakslovens systematikk og flere av bestemmelsene i finansforetaksloven. Utredningen er vedlagt.

Borgarting lagmannsrett vurderte de norske eierspredningsreglene i LB-2018-141762. Saken gjaldt eierspredningsregelen på stadiet for konsesjon, og ikke etterfølgende erverv. Når det gjelder det rettslige grunnlaget for vilkår om eierspredning, uttalte lagmannsretten blant annet i punkt 4:

«Gjennomgang av vedtakene viser at hjemmelshenvisningene på dette punkt ofte var uklare. I noen vedtak synes vilkåret om eierspredning å være forankret i stiftelsesregelen. I andre vedtak kan det synes som om vilkåret ble oppstilt i medhold av vilkårslæren og forvaltningens frie skjønn knyttet til tildeling av konsesjon. Ordlyden i vedtakene kan tyde på at forvaltningen ikke hadde en klar oppfatning av den rettslige forankringen for vilkåret. Lagmannsretten finner det likevel etter bevisførselen klart at vilkåret ble satt – og også ville ha blitt satt – uavhengig av hvilket hjemmelsgrunnlag som var riktig.»

Departementet mener det er viktig å ivareta hensynene bak vilkåret om eierspredning. I lys av ESA-sakene, lagmannsrettens dom og utredningen fra Bekkedal, mener departementet det er grunn til å vurdere om utformingen av norsk rett er hensiktsmessig, og om det er behov for endringer i finansforetaksloven og finansforetaksforskriften. Oppdraget omfatter regelverket både ved erverv på konsesjonstidspunktet og etterfølgende erverv. Utredningen bør belyse følgende temaer:

- vilkår knyttet til forretningsmessige forbindelser og foretaket (som kreditt til kvalifiserte eiere),
- krav om at finansforetaket skal ha en forsvarlig eierstruktur,
- finansforetakslovens bestemmelser om endring av tillatelser, tilbakekall av tillatelser og sanksjoner,
- om det bør skilles mellom kravene som stilles til eierstruktur i ulike typer finansforetak.

Til det siste punktet viser departementet til høringen av endringer i finansforetaksloven § 6-3 med høringsfrist 23. februar 2024, og særlig Advokatforeningens innspill om eierprøving av kvalifiserte eierandeler i betalingsforetak.

Finansdepartementet ber Finanstilsynet om å vurdere og utrede eventuelt behov for endringer i finansforetaksloven og finansforetaksforskriften, og utarbeide høringsnotat med utkast til eventuelle regelverksendringer i tråd med utredningsinstruksen.

Departementet ber om at Finanstilsynet oversender vurderingen og høringsnotat innen utgangen av 2024.

Med hilsen

Geir Åvitsland e.f.
ekspedisjonssjef

Jens Christian Werring-Westly
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer